

GÖRÜŞLER

GÖZDEN GEÇİRME YAZILARI ÜZERİNE

Çağımızda hemen her alanda olduğu gibi tıpta da çok hızlı değişiklikler olmakta, yapılan araştırmalarla yeni bilgiler ortaya atılmaktadır. Bu hızlı gelişmeyi hem yakından izleyebilme, hem de sonraki kuşaklara aktarabilmenin en kolay ve etkin yolu ise yazı, dolayısıyla bilimsel yayıncılıktır. Ülkemizde son yıllarda bilimsel yayıncılıkta önemli atılımlar olmuş, çeşitli tıp dallarına özgü pek çok yeni dergi yayın yaşamına girmiştir. Bu açıdan bakıldığında bilimsel yayınlarda nicelik sorununun aşıldığı söylenebilir. Buna koşturarak giden diğer bir sevindirici gelişme ise özellikle son yıllarda bilimsel yayınların nitelikli, anlaşılabilir, dolayısıyla okunabilir olması için daha fazla özen gösterilmesidir.

Gözden geçirme yazıları, belirli bir konuya ilişkin eski ve yeni bilgilerin önemli bir bölümünün, derlenmiş bir sunumunu içermesi yönünden dergi okuyucuları için önemli yazılardır. Yabancı yayınlarda, gözden geçirme yazılarının az sayıda ve konuyla ilgili bilgi birikimi ve deneyimi fazla olan kişilerce yazılıyor olması bu yazılara verilen önemi göstermektedir.

Belirli bir konuda yeni bilgilerin ortaya atılmış olması ya da yazarın kendi yaptığı araştırma, gözlem ve deneyimleriyle farklı sonuçlara varmış olması yazarı gözden geçirme yazısını hazırlamaya yöneltebilir. Gözden geçirme yazısını yazarken öncelikle yazının ne amaçla yazıldığı belirtilmelidir. Bu amacı bilen okuyucu yazıyı daha kolay okuyacaktır.

Gözden geçirme yazıları ile ilgili diğer bir konu; yazının kapsamı, bir başka deyişle yazarın bu yazı ile tam olarak ne anlatmak istediği konusudur. Kapsamın geniş olması örneğin; "Çocuklarda depresyon" gibi geniş kapsamlı bir konunun gözden geçirilmesi iki sakıncayı doğurmaktadır; ya yazı yayınlanamayacak kadar uzun olacak ya da çok yüzeysel bilgiler, üzerinde tartışılmadan aktarılacaktır.

Yazının giriş, amaç, kaynakların gözden geçirilmesi, tartışma ve sonuç bölümlerini içerecek şekilde yapılandırılması, okunabilirliğini arttıracaktır. Amaç bölümünde bu gözden geçirmenin hedefleri belirtildikten sonra yazın bilgileri aktarılırken şu noktalara özen gösterilebilir :

- Diğer gözden geçirme yazılarından ve kaynak kitaplardan (textbook) yapılan alıntılar olabildiğince az olmalı, araştırma yazılarına ağırlık verilmelidir.
- Eski ve yeni çalışmaların önemli bir kısmı gözden geçirilmiş olmalı, yeni kaynakların sayısının daha fazla olması yeğlenmelidir.
- Bilginin kaynağı aktarılırken farklı ya da karışık bulgulardan söz ediliyorsa hangi bulgunun hangi yazara ait olduğu açıkça belirtilmelidir.
- Yalnızca benzer görüşleri öne süren kaynaklardan çok, alternatif görüş ve sonuçların belirtildiği kaynaklara da yer verilmelidir.
- Konunun sınırları dışına taşan ya da yazının amacıyla doğrudan ilgili olmayan bilgilerin aktarılmasından kaçınılmalıdır.
- Gözden geçirilen çalışmalar, arka arkaya dizilmemeli, aktarılan görüşlerin içine serpiştirilmiş dayanak noktaları olarak kullanılmalıdır.

Tartışma ve sonuç bölümleri bir gözden geçirme yazısının en önemli bölümleridir. Burada, yazar konuyla ilgili kendi klinik deneyimlerini, kuramsal birikimini ve görüşlerini kullanarak topladığı verileri yorumlamaya çalışmalıdır. Başlarken yazdığı amacına göndermede bulunmalı ve yaptığı çıkarımlar arasında geleceğe yönelik önerilere yer vermelidir. İçinde yorum, sentez, ileriye yönelik öneri ve sonuç içermeyen bir gözden geçirme yazısı, belirli bir sıra içinde düzenlenmiş bir bilgi derlemesi olmaktan kurtulamaz. Böyle bir yazı ise bir telefon rehberine benzetilebilir.

Sonuç olarak gözden geçirme yazısı, kaynakların arka arkaya sıralandığı "derleme bilgi yığını" izlenimini bırakan bir yazıdan çok, neden yazıldığı belirli olan, okuyucuya yeni birşeyler ka-tan, bilgilendirmenin yanı sıra o konu ile ilgili tartışma ve yorumları da beraberinde getiren bir yazı olmalıdır. Bu tür bir yazıda okuyucu, önemli verilerin akıcı bir dille aktarıldığı, anlaşılır bir sentezi bulmalıdır.

*Dr. Hakan Erman, Dr. Özlem Erman,
Dr. Aykut Özden, Dr. Fatih Ünal*